

geleden en nog wordt geleden, door vrienden en vriendinnen die u hadden leeren kennen en beminnen als een broeder, als een zoon!’ Junior wilde er niet aan dat Kraaijvanger dat ‘koude’ afscheidsbriefje had geschreven; ‘wat toovermagt u geboeid hield, ... wat vreemde hand uwe pen bestuurde. ... Dat papier liegt; het kan niet wezen dat gij uwe overtuiging op bijbel en nadenken steunende, zoo in eens hebt opgegeven’. Hij herinnerde Kraaijvanger aan de woorden waarmee deze de afscheidsbrief aan zijn provinciaal had besloten: ‘Hoe het ook zij: als ik *Gode* behaag, zit ik er niet over in wien ik zou mishagen’⁴ en hoe hij daarbij Mattheus 10: 37 en Lucas 18: 29-30 had geciteerd. Had hij dan voor het volgen van de Heer in Groningen zijn loon niet gevonden: ‘vader en moeder, en broeder en zuster, en vrienden’? Juniors brief besloot niet slechts met zijn groeten, maar ook die van zijn vader en oom, die alsnog hun eigen briefje meezonden, en van zijn moeder en zusters.⁵

Alle betrekking met Hofstede de Groot verbroken

Spoedig probeerde ook Hofstede de Groot senior Kraaijvanger te bereiken. Omdat hij kennelijk had vernomen dat de pater inmiddels in Haarlem verbleef, verzocht hij de hem goed bekende M.N.J. Moltzer,⁶ hervormd predikant aldaar, een brief aan deze te (laten) overhandigen. Moltzer moest De Groot teleurstellen. Na veel nasporingen had hij op 2 juni van derden vernomen dat Kraaijvanger enige dagen bij pater P.A. Sprengers had gelogeed, maar dat hij daar inmiddels alweer ruim een week weg was. Over zijn huidige verblijfplaats en plannen was niets te achterhalen geweest. Wel wist Moltzer nog te vertellen dat de vluchteling – die in de jaren 1845-1851 als kapelaan onder Sprengers in de franciscaner statie ‘Het nauwe Damsteegje’ had gewerkt⁷ – herhaaldelijk op straat was gesignaleerd, maar dan steeds in gezelschap van een andere geestelijke. Moltzers zegsman had via een roomse kennis vernomen dat de pater in een kring van geestelijken zou hebben verklaard, dat hij zijn misstap betreurde en dat hij nu ‘alle betrekking met Hofstede de Groot had verbroken’.

Een maand later ontving De Groot opnieuw bericht van Moltzer: Kraaijvanger was naar een dorp in Gelderland vertrokken. Via via had de Haarlemmer vernomen dat de pater ‘zich als een gehoorzame zoon der roomsche kerk gedraagt, tevreden zelfs met de dispensatie van het geloof aan de offerande der mis’. Moltzer kon dit eigenlijk niet geloven: ‘Mij dunkt dat hij naar de beschrijving, welke mij door U [De Groot] gegeven is, nu zeer ongelukkig is en dat dit ongeluk hem eene aanleiding zal worden tot Hem te gaan, die alleen hem ruste kan geven voor de ziel’.⁸ Omdat Moltzer verder niets meer meende te kunnen doen, zond hij De Groot diens brief aan Kraaijvanger terug. Voorzover na te gaan, ondernam

⁴ “Quidquid sit: dummodo Deo placeam, cui displiceam non laboro”.

⁵ Blijkbaar had Kraaijvanger De Groot jr een afschrift van zijn brief aan de provinciaal laten lezen. C.Ph. Hofstede de Groot aan [Kraaijvanger], Groningen 21 mei 1855 [minuut?]; Koninklijke Bibliotheek (KB) 424 B 4.

⁶ Moltzer was sinds 1843 corresponderend lid van het GGG; Vree, *Gron. godgeleerden*, 297.

⁷ Dalm. van Heel ofm., ‘De minderbroeders te Haarlem’, in: *Haarlemsche bijdragen* (...) 60 (1946), 134-187, m.n. 180, 181.

⁸ Vgl. Mattheus 11:29.